

Sense Estat no hi ha català

La resistència que fan les famílies, l'escola i les associacions per preservar la llengua catalana de la seva mort, fa que encara hi hagi esperança de mantenir-la viva fins que sigui possible la seva natural llibertat.

La fal·làcia d'obligar a emprar el castellà amb l'excusa que aquesta és la "llengua comuna" espanyola és una manera d'eradicar el català. I els espanyols i quintacolumnistes ho saben molt bé. Quan tot el món veu en els mapes de la Península Ibèrica (Portugal a banda) pintats en un mateix color interpreta que a l'Estat espanyol hi ha una única llengua, l'espanyola, que és el castellà, i són pocs els qui saben que hi ha altres idiomes, que han maldat des de temps immemorials per resistir amb tots els atacs rebuts per part de les autoritats espanyoles. Almenys tres-cents anys d'entrebancs i d'imposicions de diferent intensitat.

Moltes dècades abans d'ara, el domini del castellà a les àrees de llengua catalana era molt feble entre la gent senzilla, i això, que no era, precisament, signe de cultura, en el fons facilitava que els nouvinguts, sense adonar-se'n, es veïssin obligats a aprendre el català per relacionar-se i desenvolupar-se en el seu nou entorn. L'ascensor social ho facilitava. Ara això no és així. En els mitjans de comunicació escrits i audiovisuals hi ha una notable preponderància del castellà entre la població, catalana o no, que desnivella el coneixement de la llengua pròpia, el català, en relació al de la llengua castellana. Tot i que aquest nivell és, en teoria, només al 50%, amb la força d'un estat al darrera i amb la forta immigració que ha rebut Catalunya en els darrers temps, el castellà, a efectes pràctics, és preponderant.

Certament que les famílies resisteixen l'atac exterminador, però l'auge de la immigració demostra que aquesta resistència no és suficient. Els nouvinguts suporten greus problemes vitals, no estan per defensar una llengua per a ells desconeguda, que perceben com a residual i innecessària, i més si comproven l'evidència que amb el castellà els entén tothom. Tenen altres problemes més urgents per resoldre. Gran part de la immigració sud-americana, a més, ja té la llengua castellana com a pròpia, molts no entenen que aquests catalans, un determinat

grup d'espanyols, segons la seva perspectiva, s'entossudeixi a parlar una llengua condemnada a desaparèixer, tal i com ha passat amb moltes de les seves llengües aborígens americanes, que no han pogut suportar l'embat del castellà.

Altres parlars, com el francès o l'alemany, pateixen l'impacta de l'anglès com a llengua franca, però no per això renuncien a emprar la pròpia parla, que els identifica i els serveix per aportar valor al món, perquè tenen un estat que els protegeix. Els catalans tenim un estat a la contra, amb la determinació d'anul·lar la nostra llengua, que representa una identitat diferenciada de la seva, que és considerada una anomalia molesta segons el seu criteri. Les accions, com a màxim, van encaminades a permetre una convivència de llengües amb una paritat del 50%, tant ells com nosaltres sabem que això és la desaparició del català i la seva personalitat en l'avenir. I en alguns estaments ni això, ja que tota la administració espanyola és en castellà.

Els catalans hem de resistir fins que puguem comptar amb un Estat que ens defensi, o amb poders d'Estat que ens permetin d'articular una defensa de la pròpia llengua. Mentre això no arriba cal el voluntarisme de les famílies, cal el paper de l'escola, feina i sobretot les associacions que fan una immersió lingüística i social del tot essencial, i això fins l'arribada de la llibertat com a poble. Esperem que no trigui massa a arribar, aquesta llibertat, perquè el temps juga contra nosaltres.

Enric Cirici (Barcelona 1931)

Font: Tornaveu

*

La resurrecció de la llengua hebrea

Com que aquesta setmana fa cinc-cents anys de l'expulsió dels jueus, podríem parlar de la resurrecció de la llengua hebrea, que és un dels fenòmens més singulars de la història idiomàtica contemporània. No hi ha cap altre cas en què l'èxit del revifament lingüístic hagi estat tan espectacular. Per explicar la curiosa història de la recuperació de l'hebreu, seguirem un treball recent de Tessa Calders, del departament de Semítiques de la Universitat de Barcelona.

L'hebreu ha arribat a convertir-se en la llengua pròpia d'una comunitat de parlants, després d'haver estat relegat durant disset segles, que aviat és dit, a usos religiosos, literaris i d'estudi. L'hebreu no era ben bé una llengua morta, però es trobava en un estat de letargia, perquè va

deixar de ser una llengua parlada des de l'any 200 després de Crist, encara que sovint la feien servir com a llengua franca els jueus de les diverses comunitats del món.

Eliezer ben Yehudà (1858 – 1922) el defineixen els actuals jueus de Catalunya com el Pompeu Fabra d'Israel. En realitat, el seu paper va ser encara més decisiu. El seu fill va ser el primer jueu que va tenir l'hebreu com a llengua vernacle després de 1.700 anys. La tasca, al començament, no va ser fàcil. Mancaven moltes paraules i expressions per a la vida quotidiana. Ben Yehudà va recórrer a les fonts literàries, a la llengua àrab i als neologismes que ell mateix encunyava (en aquest últim aspecte va fer una feina comparable a la del nostre Ramon Llull). El fruit enquadrant d'aquest esforç va ser el *Tresor de la llengua hebrea*.

Ben Yehudà va veure ben aviat que l'única manera d'aconseguir que l'hebreu fos la llengua de tota la població era ensenyar-la a les escoles. I va pensar que el mètode més eficaç era ensenyar hebreu en hebreu. Així s'aconseguí, ja l'any 1900, que l'hebreu fos la llengua vernacle d'una primera generació de parlants. El 1913 l'hebreu va fer un gran pas endavant en convertir-se en la llengua oficial del Teknion, institut tecnològic de Haifa.

A l'espectacular renaixença de la llengua hebrea hi va contribuir l'absència d'una llengua nacional a Palestina. El turc era l'idioma oficial, la població àrab parlava àrab, i els jueus es valien de les diferents llengües de les comunitats d'on procedien. Això va fer de l'hebreu l'única llengua comuna de tots els jueus.

Avui dia, l'hebreu és, veritablement, la llengua territorial de l'Estat d'Israel, i ben segur la llengua pròpia de totes les futures generacions de jueus d'Israel, tot i que també són presents a l'Estat israelià l'àrab i l'anglès, a més de moltes altres llengües.

Des de Catalunya no ens hem d'enlluernar amb el cas de l'hebreu. El diguem-ne comerç lingüístic, és a dir, l'intercanvi d'experiències de normalització, Catalunya el fa amb altres països. Sobretot, importem coses del Quebec i n'exportem a la resta de la nostra àrea idiomàtica, a Galícia i al País Basc. La situació sociolingüística a Israel i a Catalunya no és equivalent. Però hi ha una cosa que sí que podem admirar i, per tant, aprendre dels jueus d'Israel. I és que si existeix una voluntat col·lectiva de normalització lingüística molt clara i forta, l'èxit està assegurat. D'entrada, la recuperació de l'hebreu era més difícil, més diguem-ne utòpica que la del català, i l'hebreu se n'ha sortit.

Publicat al *Diari de Barcelona* el 2 d'abril del 1992.

A l'hora de rellegir aquest article meu de fa vint anys, penso que ara diria el mateix. També penso que la renaixença de la llengua hebrea és la història d'un èxit, la renaixença de la llengua d'oc és la història d'un fracàs i la renaixença de la nostra llengua... El futur de la llengua catalana no està escrit enlloc: l'escrivim cada dia entre tots.

Joan Tudela, 23.01.2012
